

NELEGÁLNA MIGRÁCIA

ILLEGAL MIGRATION

Matej POLAČEK

ABSTRACT

The Slovak Republic has recently been significantly affected by the issue of secondary illegal migration, i.e. uncontrolled crossing of the state border without valid travel or other documents, or illegal stay of persons without valid documents.

The paper discusses the reasons for migration, the current situation and its development on the territory of the Slovak Republic and the measures introduced in connection with it.

Keywords: migration, migration theory, police,

ÚVOD

Migrácia existuje vo svete od jeho samotného počiatku, ľudia odpradáva migrujú za lepšími životnými podmienkami, utekajú pred hladomorom, vojnami či prírodnými katastrofami. Ako už aj v minulosti tak aj dnes je migrácia dôsledkom konfliktov a chudoby. Migračné vlny v európskom priestore sa v posledných rokoch zintenzívňujú. Týka sa to všetkých typov migrácií, najvýraznejšie však pracovnej migrácie alebo migrácie utečencov. (IOM,2020)

1 NELEGÁLNA MIGRÁCIA V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) nelegálnu migráciu definuje ako „neoprávnené prekročenie hranice krajiny bez platných cestovných dokladov, víz a povolenia na pobyt alebo neoprávnené zotrúvanie na území krajiny po skončení platnosti dokladov, víz alebo povolenia na pobyt“ (IOM, 2016).

Slovenská republika je pre migrantov len tranzitnou krajinou, pretože sa u nich riadi výber cieľovej krajiny podľa úrovne ekonomickej situácie v krajine a preto skôr preferujú krajiny západnej Európy, ako východnú alebo strednú Európu. Ich cieľom sú najmä Rakúsko, Nemecko, Francúzsko, Švajčiarsko, Belgicko a Luxembursko, napriek tomu však využívajú trasu, ktorá vedie cez Slovensko, pretože im bola doporučená z dôvodu, že v prípade ich zadržania na území Slovenskej republiky nebudú readmisne vrátení na územie Maďarska, kým v prípade prechodu štátnej hranice priamo z Maďarska do Rakúska by boli vrátení. Trasa cez územie Slovenskej republiky je im doporučená aj z dôvodu, že v prípade zadržania idú do táborov, z ktorých sú prepúšťaní po krátkej dobe na slobodu.

Pri záchytoch nelegálnych migrantov v rámci sekundárnej nelegálnej migrácie je veľkým problémom návratová politika. Realizácia návratovej politiky do hlavnej krajín blízkeho východu a Afriky nezrealizovateľná. Okrem krajín kde prebiehajú vojenské konflikty a teda sú tieto krajiny nie bezpečné, sú krajiny ako napríklad Tunisko a Maroko, kde sa zastupiteľské úrady a pracovníci týchto krajín stráňa konštruktívnej spolupráci za účelom

overenia totožnosti migrantov, vydávania NCD a následného vrátenia do ich domovskej krajiny.

Návratová politika štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa zdržujú na území SR neoprávnené bez akýchkoľvek dokladov je takmer nulová a neefektívna. Túto situáciu je nutné z úrovne Európskej únie riešiť, nakoľko bez vyriešenia a nastolenia účinnej návratovej politiky je činnosť zložiek PZ, spojená s vyhľadávaním nelegálnych migrantov, realizáciou a následnou snahou o ich vyhostenie zbytočná. Veľké množstvo nelegálnych migrantov, ktorí nelegálne pricestovali do EÚ, je bez akýchkoľvek dokladov a sú prepúšťaní na slobodu bez akéhokoľvek overenia totožnosti osoby z dôvodu neochoty zastupiteľských úradov dotknutých krajín, čo môže a aj má dopad aj na bezpečnosť krajín, po ktorých sa pohybujú osoby bez oprávnenia k pobytu, bez dokladov a overenia či nepredstavujú hrozbu pre bezpečnosť štátu alebo verejný poriadok.

Podľa § 81 Zákona č. 404/2011 o pobyte cudzincov, cudzinca nemožno administratívne vyhostiť do štátu, v ktorom by bol ohrozený jeho život z dôvodov jeho rasy, národnosti, náboženstva, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo pre politické presvedčenie alebo v ktorom by mu hrozilo mučenie, kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie, alebo trest. Rovnako nemožno cudzinca administratívne vyhostiť do štátu, v ktorom mu bol uložený trest smrti alebo je predpoklad, že v prebiehajúcom trestnom konaní mu taký trest môže byť uložený. Cudzinca tiež nemožno administratívne vyhostiť do štátu, v ktorom by bol ohrozený jeho život z dôvodov jeho rasy, národnosti, náboženstva, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo pre politické presvedčenie alebo v ktorom by mu hrozilo mučenie, kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie, alebo trest. Rovnako nemožno cudzinca administratívne vyhostiť do štátu, v ktorom mu bol uložený trest smrti alebo je predpoklad, že v prebiehajúcom trestnom konaní mu taký trest môže byť uložený.

Bod 39. Uznesenia Európskeho parlamentu z 11. marca 2021 o sýrskom konflikte pripomína všetkým členským štátom, že Sýria nie je bezpečnou krajinou, do ktorej sa možno vrátiť; domnieva sa, že každý návrat by mal byť bezpečný, dobrovoľný, dôstojný a informovaný.

Podľa Ženevského dohovoru, sa pojem „utečenec“ vzťahuje na ktorúkoľvek osobu, ktorá bola považovaná za utečenca podľa dohôd z 12. mája 1926 a 30. júna 1928 alebo podľa dohovorov z 28. októbra 1933 a 10. februára 1938, podľa protokolu zo 14. septembra 1939 alebo podľa Stanov Medzinárodnej organizácie pre utečencov.

Podľa Článku 33 tohto dohovoru žiadny zmluvný štát nevyhostí utečenca akýmkoľvek spôsobom alebo ho nevráti na hranice území, na ktorých by jeho život alebo jeho osobná sloboda boli ohrozené z dôvodov jeho rasy, náboženstva, národnosti, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo zastávania určitých politických názorov.

1.1 VÝVOJ NELEGÁLNEJ MIGRÁCIE V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Z právneho hľadiska v SR nelegálni migranti nemajú na našom území nárok na pomoc, napriek tomu však vzhľadom na humanitárne dôvody sú pre nich vytvárané vhodné podmienky pre základné prežitie a hľadiac na bezpečnosť občanov sú políciou umiestňovaní na mieste nato určenom, resp. vytvorenom pre tento účel, ktoré sú vhodnejšie nielen z bezpečnostného ale aj zo zdravotného hľadiska, pričom v týchto priestoroch ostávajú len nevyhnutný čas, počas ktorého prechádzajú kontrolou v dostupných informačných systémoch Polície, pretože na našom území zostať nechcú.

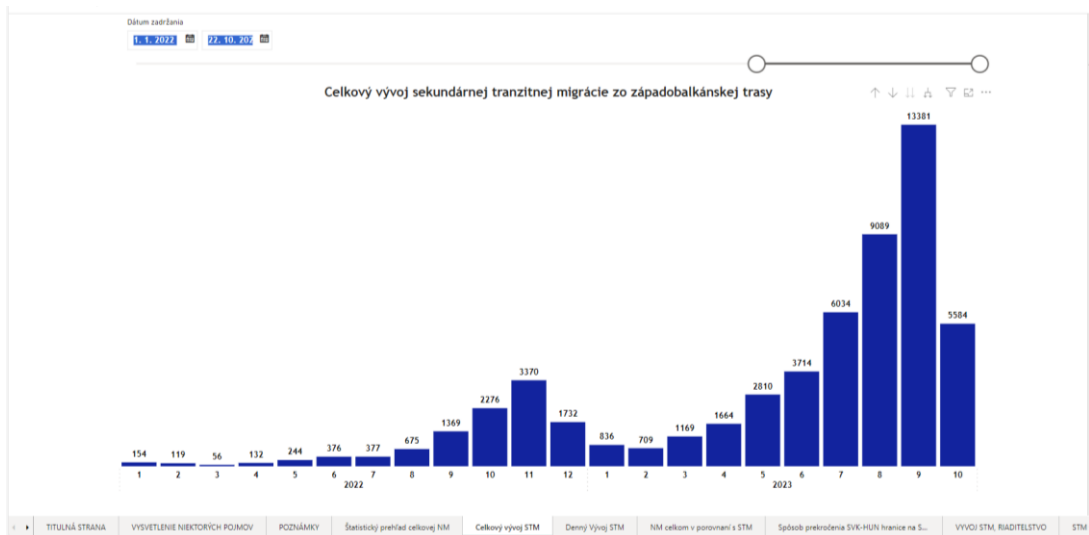
Podľa odseku 6 § 61a Zákona č. 404/2011 o pobyte cudzincov a o zmene a dopl. n.z. Policajný útvar, v ktorého územnej pôsobnosti sa štátny príslušník tretej krajiny podľa odseku

I nachádza, vydá tomuto štátnemu príslušníkovi tretej krajiny písomné potvrdenie o možnosti zotrvať na území Slovenskej republiky; to neplatí, ak je štátny príslušník tretej krajiny podľa odseku 1 vo výkone väzby, výkone trestu odňatia slobody alebo ak je zaistený podľa § 88 alebo § 88a. V § 61a ods. 6 sa slovo „vydá“ nahrádza slovami „môže vydať“.

Polícia eviduje zvýšený nárast nelegálnej migrácie po balkánskej trase, pričom počty za tento rok výrazne presahujú stav sekundárnej migrácie za predošlé roky. Nelegálni migranti na územie SR prichádzajú väčšinou v skupinách pešo, alebo sú prevádzkami prepravovaní v osobných vozidlách, alebo v úkrytoch nákladných vozidiel. Prichádzajú na územie SR väčšinou bez vlastného cestovného dokladu, s falošným, alebo pozmeneným dokladom.

V roku 2022 väčšinu cudzincov riešených na neoprávnenom pobyte predstavovali štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sa zdržiavali na území Slovenskej republiky bez platných cestovných dokladov, víz a povolení na pobyt oprávňujúcich ich na pobyt na území Slovenskej republiky. V roku 2022 došlo k zvýšeniu nelegálnej migrácie v územnej pôsobnosti RHCP Bratislava cez 650 % oproti roku 2021.

Pre porovnanie s rokom 2022 kde v januári bolo na našom území zadržaných len 154 migrantov avšak v januári tohto roku sa tento počet drasticky zvýšil na 836 migrantov, taktiež tieto počty mali počas roka 2023 naďalej stúpajúcu tendenciu a od marca ani na jeden mesiac neklesli no naopak naďalej výrazne stúpali, kde v septembri tohto roku sa vyšplhali až na 9089 zachytených nelegálnych migrantov a v mesiaci október na 13 381. Pričom v roku 2022 bol najväčší počet zadržaných migrantov len 3370 v mesiaci november, čo je neporovnateľne nízky počet oproti najvyššiemu počtu v roku 2023.

Obrázok 1 Celkový vývoj STM zo západobalkánskej trasy rok 2022 a 2023
Zdroj: UHCP PPZ

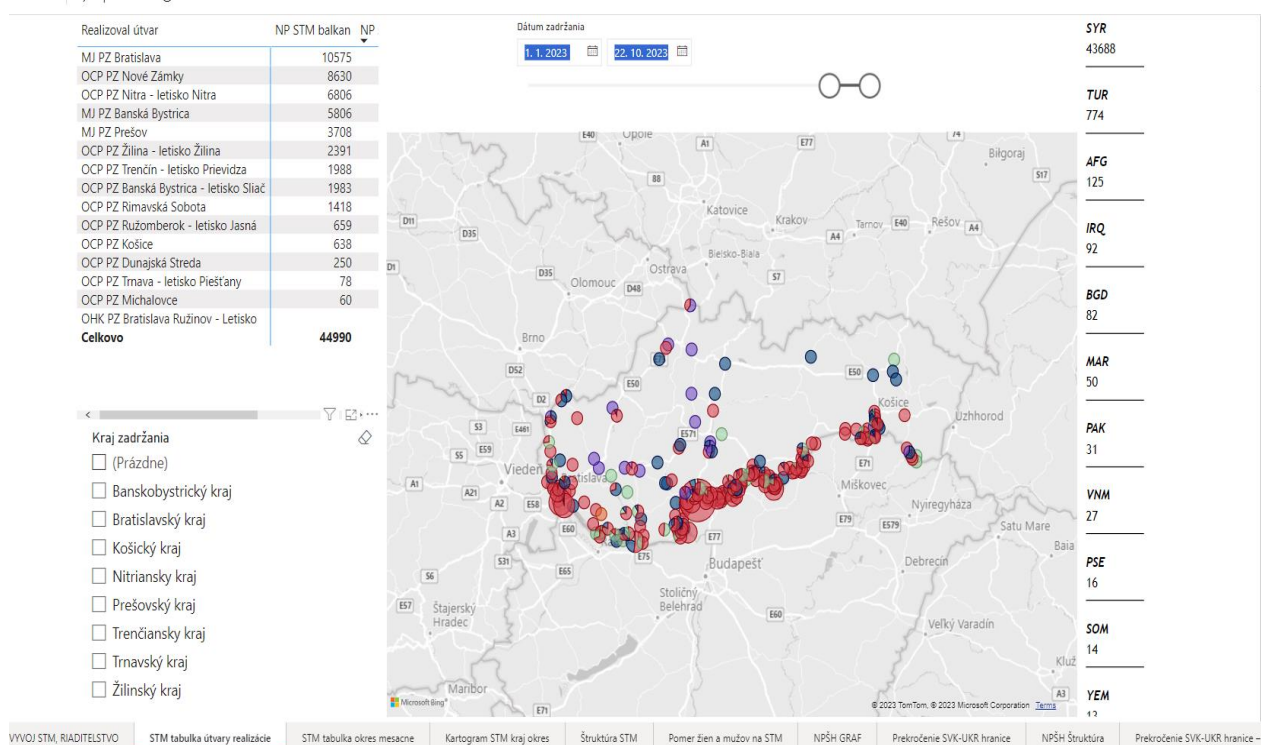
Na základe nariadenia vlády Slovenskej republiky sa preto od 05. októbra dočasne obnovila kontrola hraníc s Maďarskom, na vnútorných hraniciach Slovenskej republiky, ktorej cieľom je eliminácia sekundárnej nelegálnej migrácie.

Kontrola sa vykonáva na vstupe do Slovenskej republiky na cestných hraničných priechodoch I. kategórie a bývalých cestných hraničných priechodoch II. a III. kategórie formou cielených námatkových kontrol najmä motorových dodávkových vozidiel a podozrivých osobných motorových vozidiel v rozsahu 24 hodín 7 dní v týždni. V rámci pôsobnosti KR PZ v Nitre sa jedná o dva cestné mosty Komárno – Komárom, cestný most

Štúrovo – Esztergom, Chľaba –Ipolydamásd, Salka – Letkés a cestný most Šahy – Parassapuszta.

Uznesením vlády Slovenskej republiky č. 437 zo dňa 6.septembra 2023 boli tiež vyčlenený profesionálny vojaci na plnenie úloh Policajného zboru v súvislosti s nelegálnou migráciou, na stráženie objektov a pomoc pri udržiavaní verejného poriadku v spoločných hliadkach s príslušníkmi Policajného zboru. Denne 24 hodín v týždni je na túto problematiku v rámci KR PZ V Nitre nasadených cca 50 policajtov a 60 vojakov, ktorí slúžia v spoločných hliadkach s príslušníkmi Policajného zboru, pomáhajú pri prevoze nelegálnych migrantov, pri hliadkovej činnosti, pri prvotných úkonoch a strážení po ich zadržaní.

Od začiatku roka 2023 bolo podľa štatistík Úradu hraničnej a cudzineckej polície PPZ (ďalej len „UHCP“) celkom na území SR zadržaných 44 990 nelegálnych migrantov, kde z tohto počtu najväčší počet 10 575 migrantov realizovala Mobilná jednotka PZ, OCP PZ Nové Zámky zrealizovalo 8630 migrantov a OCP PZ Nitra zrealizovalo celkovo 6806 migrantov, pričom najviac zo zadržaných boli občanmi Sýrie v počte až 43 688. Trasa týchto nelegálnych migrantov viedla do Maďarska zo Srbska.

Obrazok 2 STM – sekundárna tranzitná migrácia zo Západného Balkánu

Zdroj: UHCP PPZ

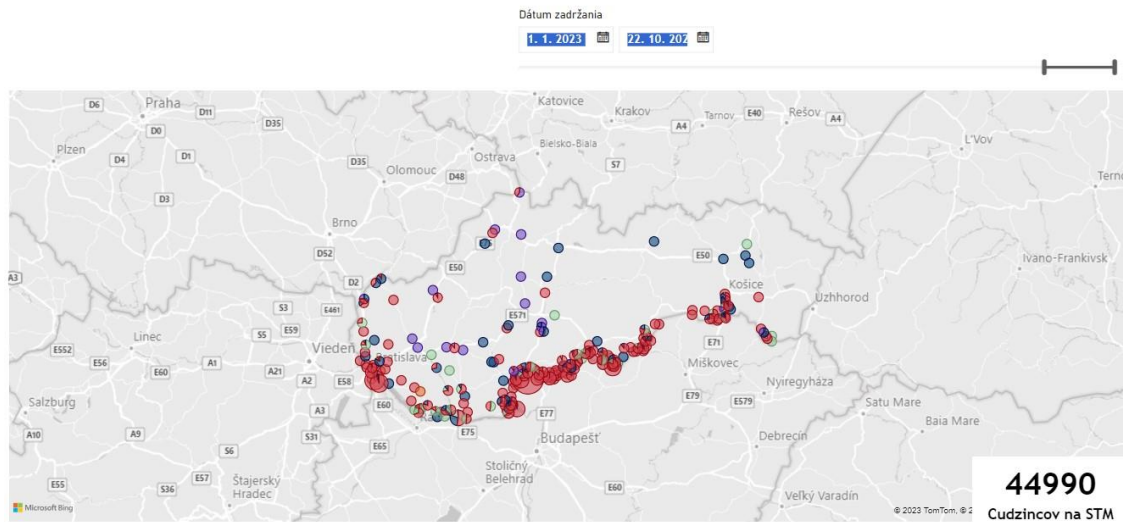
Zo štatistík vedených UHCP vyplýva, že títo migranti najčastejšie prekročili štátnu hranicu peši a to až v 39 926 prípadoch, ďalej na osobných vozidlách celkom 2587 krát, na dodávkach v 2202 prípadoch a na nákladných vozidlách 252 krát.

Nelegálni migranti podľa analýzy UHCP v mnohých prípadoch nastupujú do vozidiel prevádzachov v Maďarsku a z Maďarska sú prevážaní cez územie Slovenskej republiky do Českej republiky, kde podľa ich výpovedí prestupujú na vlak alebo po nich príde prevádzač a prevezie ich do cieľovej krajiny.

V mesiaci november 2022 došlo v druhej polovici k zníženiu počtu prípadov prevádzachstva v územnej pôsobnosti RHCP Bratislava. Tento trend pokračoval aj v prvom

polroku 2023, čo môže byť aj z dôvodu zmeny stratégie prevádzачov. Prevádzачmi sú dovážaní migranti do blízkosti štátnej hranice Maďarska so Slovenskou republikou, sú poučení aby prešli cez zelenú hranicu, alebo cez bývalé cestné hraničné priechody, železničné a cestné mosty a vyhládávali príslušníkov Policajného zboru. Následne im políciou budú vydané potvrdenia o zotrvaní, čím sa legalizuje ich pobyt na území SR. V iných prípadoch ich prevádzачi nechali vystúpiť na území Maďarska, poučili ich aby prekročili štátnu hranicu peši, určili miesto stretnutia na území SR, kde však už prevádzачi neprišli.

MIESTO ZADRŽANIA CUDZINCŮV NA STM - SPŮSOB PREKROČENIA SVK-HUN HRANICE

Obrázok 3 STM spôsob prekročenia štátnej hranice

Zdroj: UHCP

Okres zadržania	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkovo
Levice	102	18	46	86	627	939	1376	2471	3975	2167	11807
Veľký Krtíš	121	28	188	147	102	191	466	1542	4932	1819	9536
Bratislava V	243	154	257	314	296	808	2271	1745	1264	488	7840
Rimavská Sobota	130	161	240	311	351	191	619	1091	1247	485	4826
Nové Zámky	46	56	108	79	120	269	487	1451	922	201	3739
Komárno	27	13	177	477	936	713	63	137	156	159	2858
Lučenec	57	76	78	81	270	323	471	135	355	147	1993
Košice - okolie	21	10	23	107	8	49	181	140	199	18	756
Dunajská Streda	2		3	4	50	141	1	47	58		306
Košice IV	13	37		7		18	15	95	8		193
Bratislava II			24	10			1	47	30		112
Trebišov				14	15	7	43	31		1	111
Nitra	2						22		33	52	109
Rožňava									5	78	83
Bratislava IV			6					18	32	16	72
Zvolen	2	43		17						5	67
Revúca	31		12	11				11			65
Malacky	4			5	12		3	16	21		61
Bratislava I	2	3	4				2	44	1		56
Skalica	4			3	1			7		33	48
Bratislava III							6	19	1	13	40
Senec								15	25		40
Žilina	3	32									35
Svidník		28									28
Šaľa								9	11	7	27
Banská Bystrica	1	12							1	11	25
Vranov nad Topľou	10									15	25
Zlaté Moravce					24						24
Senica	8				6					6	20
Nové Mesto nad Váhom	3	1								11	15
Košice I								11			11
Prešov									11		11
Ružomberok							3		6		9
Žarnovica							8	1			9
Považská Bystrica			6								6
Celkovo	836	709	1169	1664	2810	3714	6034	9089	13381	5584	44990

Obrázok 4 STM jednotlivé okresy od 01.01.2023 do 22.10.2023

Zdroj: UHCP

Podľa miesta zadržania v rámci jednotlivých okresov bolo najviac nelegálnych migrantov zadržaných v týchto okresoch: v okrese Levice tento počet dosiahol až 11 807 osôb, nasleduje Veľký Krtíš s počtom 9536, Bratislava V kde bolo zadržaných 7840 migrantov, Rimavská sobota 4826 migrantov, Nové Zámky 3739 zadržaných migrantov a okres Komárno s počtom 2858. Ostatné okres nedosiahli celkový počet zachytených migrantov vyšší nad 2000 osôb.

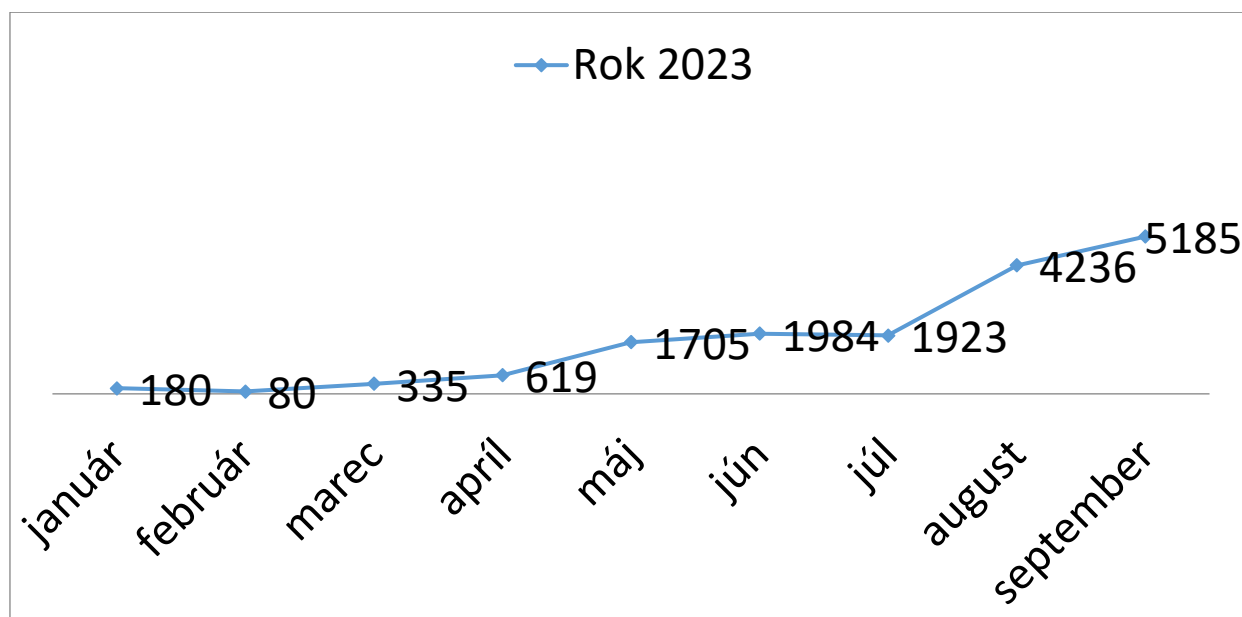
1.2 Vývoj nelegálnej migrácie v rámci Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Nitre (ďalej len „KR PZ v Nitre“)

V boji s nelegálnou migráciou bolo v rámci KR PZ v Nitre už od roku 2022 prijatých niekoľko opatrení a podľa vývoja situácie sa neustále prijímali ďalšie kroky, okrem iného sa už v roku 2022 začal zabezpečovať spoločný výkon služby príslušníkov PZ SR s príslušníkmi Maďarska na území Maďarska, kde spoločne vykonávali ciele námatkové kontroly za účelom eliminácie sekundárnej migrácie na bývalých hraničných priechodoch alebo v ich blízkosti a rovnako bol výkon služby posilnený aj o profesionálnych vojakov Ozbromých síl Slovenskej vojakov.

Od začiatku roka 2023 bolo v pôsobnosti KR PZ v Nitre zadržaných 18 935 migrantov a 56 prevádzačov, z toho najväčší počet zadržaných migrantov bol v rámci OR PZ Levice - 11 810, v rámci OR PZ Komárno to bolo 2827 migrantov a v rámci OR PZ Nové Zámky 3727 migrantov. Prevádzači boli najmä štátny občania Moldavska, Rumunska, Turecka a Sýrie.

K odopretiu vstupu došlo v jednom prípade celkovo 11 občanom Sýrie na ŠH v Komárne.

V súvislosti s nelegálnou migráciou sa zrealizovalo celkovo 17 cezhraničných prenasledovaní, z toho s miestom prekročenia štátnej hranice na hraničnom prechode v Komárne celkovo 8 krát, na HP v Šahách celkovo 5 krát, v Chľabe, v Štúrove a cez hraničný priechod Salka v jednom prípade. Počas týchto služobných zákrokov boli zadržaní 5 prevádzači a 121 migrantov.

Obrázok 5 Migrácia KR PZ V Nitre za rok 2023

Zdroj: KR PZ v Nitre

1.3 Možnosti riešenia migrácie na území SR

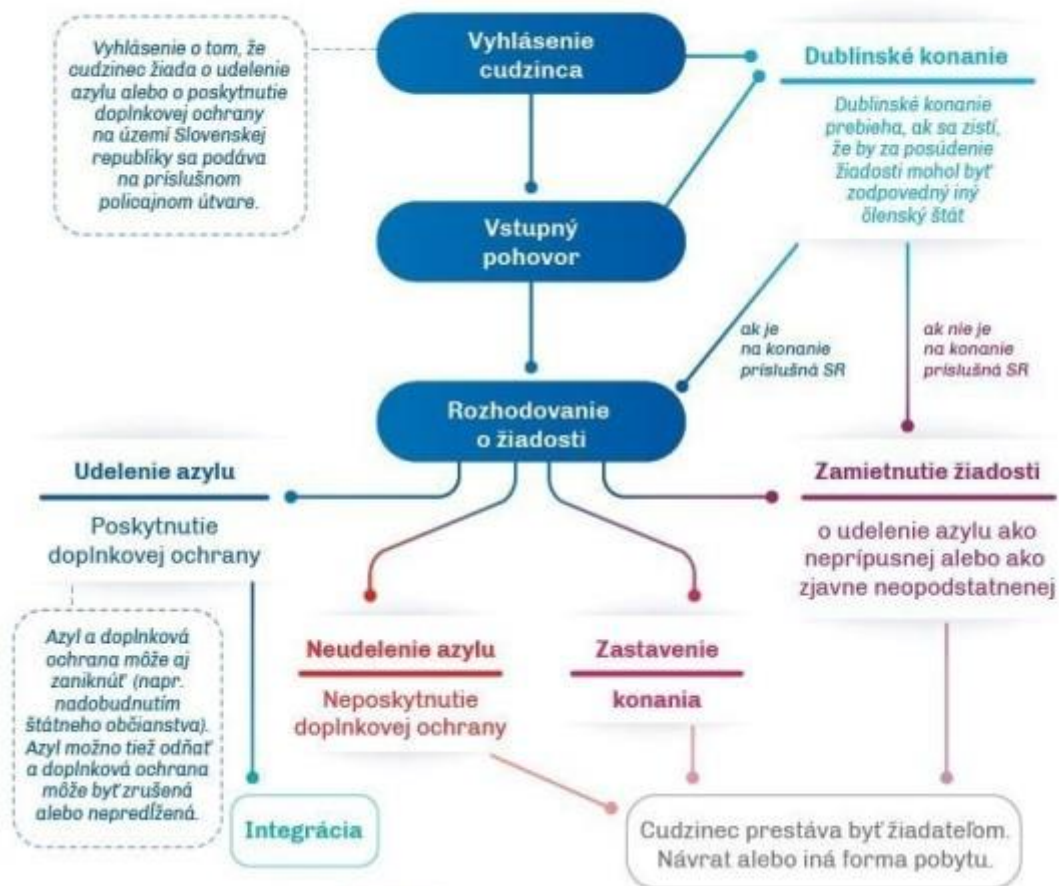
Plnenie úloh migračnej politiky zabezpečuje Migračný úrad Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ktorý bol zriadený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 501 z 13. júla 1993 na zabezpečenie plnenia úloh migračnej politiky.

Štruktúru migračného úradu dopĺňajú azylové zariadenia - tábory. V pôsobnosti migračného úradu sú aktuálne:

1. záchytný tábor v Humennom,
2. pobytový tábor v Opatovskej Novej Vsi,
3. pobytový tábor v Rohovciach.

Podľa § 62 Zákona o pobyte cudzincov je policajt oprávnený zaistiť cudzinca na účel výkonu jeho administratívneho vyhostenia alebo výkonu trestu vyhostenia, výkonu jeho prevozu podľa osobitného predpisu alebo jeho vrátenia podľa osobitného predpisu, ak neoprávnene vstúpil na územie Slovenskej republiky alebo sa neoprávnene zdržiava na území Slovenskej republiky. Na Slovensku sú zriadené 2 útvary policajného zaistenia pre cudzincov, jeden v Medveďove a jeden v Sečovciach.

Schéma 1. Schéma azylového procesu

Obrázok 5 Schéma azylového procesu

Zdroj: www.minv.sk

ZÁVER

Zníženie prílevu nelegálnych migrantov do EÚ si vyžaduje celoeurópske riešenia. Riešenie, ktoré zabezpečí lepšie životné podmienky občanov tretích krajín v ich domovskej krajine, efektívnejšie predkladanie žiadostí o udelenie povolenia na pobyt priamo na území tretej krajiny a v neposlednom rade prijatie takých spoločných opatrení na hraniciach Schengenského priestoru, ktoré zabezpečia výraznú elimináciu nelegálnej migrácie do tohto priestoru. Zároveň je tiež dôležité transparentne komunikovať so samosprávami, verejnosťou a médiami na zmiernenie verejného napätia voči migrantom a vytvárať systematický tlak na Maďarsko v súvislosti s dodržiavaním bilaterálnej readmisnej dohody, rovnako ďalšie zintenzívnenie a zefektívnenie spolupráce najmä v oblasti boja proti nelegálnej migrácii prichádzajúcej na územie Maďarska a následne Slovenska zo západobalkánskej trasy.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Ženevský dohovor, Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí SR 319/1996 Z.z

Zákon č. 404/2011 o pobyte cudzincov a o zmene a dopl. n.z.

Uznesenie Európskeho parlamentu z 11. marca 2021

https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf

https://publications.iom.int/system/files/pdf/migration_governance_index_2016.pdf

<https://www.minv.sk/?schema-azyloveho-procesu>

PhDr. Matej Polaček, MBA

E-mail: matej.polacek@gmail.com